

In dit nummer o.a.:
Bo de hond ...

2012

NVPMKT
Nederlandse Vereniging voor Psychomotorische **KINDE**r therapie www.nvpmkt.nl

Losse verkoopprijs: € 10,-

Tijdschrift voor
**Psychomotorische
Kindertherapie
en Educatie**

Tijdschrift voor Psychomotorische Kindertherapie en Educatie

Een uitgave van de Nederlandse Vereniging voor Psychomotorische Kindertherapie (NVPMT). Het tijdschrift verschijnt drie keer per jaar.

De Nederlandse Vereniging voor Psychomotorische Kindertherapie is een beroepsvereniging. Zij draagt zorg voor de professionalisering van het vak, de belangenbehartiging van haar leden en de kwaliteitsbewaking.

Secretariaat van de NVPMT:

Maaïke Mathof-Wieringa
Goudreinetstraat 179
2564 PR 's-Gravenhage
Tel. 06-13663291
E-mail: secretariaat@nvpmt.nl
Internetsite: www.nvpmt.nl

Redactieleden:

Annerieke de Jong,
Carla Duterloo,
Josephine Snieders,
Jacqueline Besseling,
Eveline van den Hengel,
Maarten van Ek.

Redactieadres:

Jacqueline Besseling
Prof. Evertslaan 130 B
2628 XZ Delft
jacqueline.besseling@gmail.com

Abonnementsprijs 2012:

€ 25,00 (inclusief verzendkosten)

Overname van artikelen is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie.

De kinderen op de foto's in dit tijdschrift zijn niet de kinderen waarover gesproken wordt in de teksten.

ISSN 1389-0948

Inhoud 16e Jaargang - no. 2

Van de redactie	2
Torens bouwen met kubussen	3
Ingrid van der Hum	
Column	6
Annemarie Pastoors	
Feeling seen	7
Eefke Eijgenstein	
Loopbaan Anjolan Eisenga-Oppenoorth	12
Eveline van den Hengel	
Column	19
Joke van Pel	
Kleuters in beweging	20
Elly Rozinga	
Krabbels, kunst en meer	23

**Sluitingsdatum voor het indienen van de kopij
voor aflevering 3 van de zestiende jaargang (2012)
is 9 november 2012.**

Iedereen die een bijdrage wil leveren aan het tijdschrift is vrij om contact op te nemen met de redactie en haar of zijn artikel in te sturen. Deel ervaringen met je beroepsgroep en de geïnteresseerde lezers. Ideeën voor artikelen en interviews of tips voor de inspiratiepagina worden zeer op prijs gesteld.

Van de redactie ...

In dit nummer onder andere

Dank je wel Carla

Carla Duterloo heeft aangegeven de redactie te verlaten. Wij zullen haar heel erg missen. Ze maakte voor ons vele interessante boekbesprekingen en heeft op een enthousiaste manier verschillende mensen geïnterviewd voor de loopbaan. Zij was onze kritische meedenker en heeft door haar wetenschappelijke achtergrond het tijdschrift inhoudelijk op een hoger niveau gebracht. Heel erg bedankt voor alle energie die je jarenlang in ons tijdschrift hebt gestoken. Carla, het ga je goed!!

De gevoelsthermometer

De gevoelsthermometer waar Christina Koetsier over schreef in het vorige nummer zit bij deze uitgave. Leuk om jullie bevindingen met het gebruik ervan te horen. Stuur deze gerust naar de redactie.

Torens bouwen

Ook deze keer laat Ingrid van der Hum ons meekijken met haar manier van werken. Altijd weer inspirerend. Deze keer gaat het over de kubussen die ze gebruikt tijdens de therapie. Ze vertelt haar cliënten naar waarheid dat haar vader de kubussen heeft gemaakt en dat ze er erg zuinig op is. Voor haar zijn deze kubussen diagnosemateriaal, oefenmateriaal en ontwikkelingsmateriaal tegelijkertijd!

Feeling seen

Feeling Seen is kindertherapie afgeleid van de Pesso-psychotherapie, maar dan speciaal ontwikkeld voor kinderen. Eefke Eijgenstein vertelt ons hoe zij door Feeling Seen middelen in handen heeft gekregen om de ontwikkelingsbehoeften bij kinderen te ontdekken, ze liefdevol te benoemen, en ze zo in te zetten dat kinderen en ouders weer meer verbondenheid en geluk met elkaar ervaren.

Loopbaan Anjolan

Ga op zoek naar de dingen die bij je passen en geniet van je werk ! Dit is het advies dat Anjolan als gouden tip doorgeeft aan haar collega's. In het verhaal over haar loopbaan lezen we waar haar inspiraties vandaan komen en hoe ze nog steeds, de bij haar passende wegen bewandelt om haar eigen praktijk vorm te geven. En dat ze van haar werk geniet klinkt in het hele verhaal door.

Kleuters in beweging

Dit is de titel van het boek geschreven door Elly Rosinga waarin een nieuw opgesteld psychomotorisch programma voor vierjarigen beschreven wordt. Het is een vervolg op de Peuteruitgave van Le Bon Départ. Want: 'Kleuters moeten meer bewegen!' Juist in deze ontwikkelingsfase is het kleuterbrein nog buitengewoon plastisch en volop in ontwikkeling. Hoe meer verbindingen hoe beter! Een goede motoriek is de belangrijke basis voor een positieve emotionele, cognitieve en sociale ontwikkeling. Het is een boek vol suggesties om alle ontwikkelingsaspecten in samenhang met elkaar aan bod te laten komen.

Torens bouwen met kubussen

Door Ingrid van der Hum

Eenvoud in vorm – veelvoud aan mogelijkheden

Kubussen; in mijn geval van hout. Hout als natuurlijk materiaal met een zeker gewicht en een zekere stevigheid. Je kent ze wel, de blokken die aan vijf zijden gesloten zijn en aan één zijde open.

Ik laat kinderen vanaf 2 jaar al met kubussen spelen. Ze stapelen minder hoog maar ze kunnen er, wanneer ze met de opening naar boven staan, zeker ook al voorwerpen in gooien, zoals stoffen zakjes gevuld met pitten of noten.

Torens worden gebouwd en gebruikt als klankkast. Met trommelstokjes worden voorzichtig de verschillende klanken verkend. Kubussen, met de opening naar beneden op de grond, vormen samen een drumstel. (In die vorm is het ook al speelgoed voor een peutertje van anderhalf jaar.)

Kubussen die met de opening naar boven naast elkaar op de grond staan met getallen erin worden gebruikt voor een werpspel. Er wordt vlijtig geworpen en gerekend.

Of ineens zijn het de laarzen van Klein Duimpje geworden; een kind zet zijn voeten in twee grote kubussen en glijdt ermee door de zaal.

Een lange evenwichtsbaan wordt gebouwd. Voorzichtig wordt er over de kubussen, die met de opening naar beneden liggen, naar de andere kant gelopen.

Blokken worden op een wip gezet; een weegschaal ziet het levenslicht.

Welk blok is het zwaarst, wanneer is er evenwicht?

Kubussen worden een winkelkast of een vrachtauto. Kinderen voelen zich bouwvakker, automonteur, vrachtwagenchauffeur of kruidenier. Ze maken kennis met een stukje 'echte' wereld.

Zintuigen aan zet

Wanneer kinderen de kubussen voor het eerst zien vertel ik dat het bijzondere blokken zijn. Ik vertel naar waarheid dat mijn vader de kubussen heeft gemaakt en dat ik er erg zuinig op ben. Ik laat ze onderzoeken hoe zwaar de kubussen zijn, of zij ze kunnen optillen en verplaatsen.

Welk zakje, welke pop, welk autootje past in welke kubus?

Ik laat ze benoemen welke kleur de grootste, de kleinste of de middelste kubus heeft.

Uit hoeveel plankjes de kubus is gemaakt (vanaf 6 jaar), dat er een bovenkant en een onderkant en een zijkant en een voorkant en een achterkant is. Dat er links en rechts is (ook) bij de kubus. En vervolgens laat ik ze dat ook bij zichzelf aanwijzen.

En dat er inhoud is!

Hun aandacht wordt gericht en hun tastzin en evenwicht ontwikkelt zich.

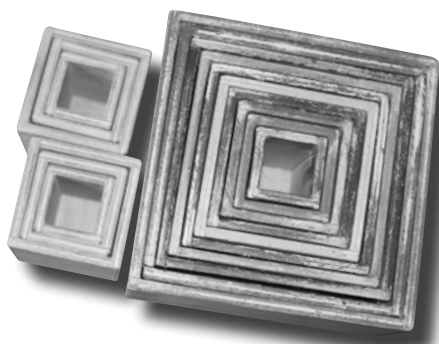
Spelenderwijs leren ze hun kracht te richten en te doseren.

Op die manier leer ik de kinderen waar te nemen, te kijken wat er is en ik voorkom dat zij er meteen en impulsief op af vliegen.

Wanneer een toren eenmaal staat, laat ik het kind, als het kan tellen, met zijn ogen tellen hoeveel blokken op elkaar zijn gestapeld. De vluggerds tellen er vaak te veel! Met een aanwijsstok tik ik dan bijvoorbeeld één voor één de blokken aan, zodat hun aandacht gericht wordt en hun ogen exact de blokken kunnen volgen en het tellen tot een succes wordt.

Autisten hebben vaak moeite hun blik te verlengen; zij vinden een opgave in die zin, het verlengen van hun blik, moeilijk. Dan is een aanwijsstok eens te meer nuttig. Anders zien zij niet waar ik als therapeut naar wijs.

Tenslotte maak ik veelal een foto van het kind naast de toren of ik laat het kind er zelf een foto van maken.

Torens bouwen met kubussen

Ontdekkingstocht voor kind én therapeut

Na de introductie mogen de kinderen er vrij mee spelen; ontdekken wat zij met die blokken kunnen doen. Vrachtwagens worden gebouwd wanneer de kubussen op een plateau met wieltjes gezet worden. Een poppenhuisflat biedt onderdak aan een kleine familie en ook een garage ontbreekt niet.

En ik? Ik ben nieuwsgierig naar wat zij doen en hoe zij het doen! Neemt het kind 'opstart' tijd? Bedenkt hij van te voren een plannetje? Programmeert hij voor of begint hij zomaar, voor de vuist weg? Heeft het kind fantasie? Kan hij met nieuw materiaal aan de slag of valt het stil? Wat zegt dat over zijn leeftijdsafhankelijke handelingsstrategie? Voor 3, 4 jarigen is het gewoon dat zij zonder meer aan de slag gaan. Maar over bijvoorbeeld kinderen van 8 jaar en ouder zegt dit iets.

Zo ontdek ik wanneer het kind een toren bouwt of het een idee heeft over volgordelijkheid, maatgevoel, oog voor verhoudingen en statiek (5 jarigen). Ik zie regelmatig dat van de blokken omgekeerde torens worden gebouwd met de kleinste blokken onderop

Ik ontdek in dat spel hoe de evenwichtszin van het kind is ontwikkeld. Ik neem waar vanuit welke startpositie hij begint te bouwen. Ik zie of hij met twee handen kan samenwerken en of hij zijn voeten inschakelt om kubussen uit elkaar te krijgen. Of hij hulp vraagt wanneer iets niet lukt of dat hij zelf een oplossing kan vinden (bijvoorbeeld een krukje erbij halen wanneer de toren zo hoog wordt dat hij er niet meer bij kan). Ik zie zijn houding :hoe staat hij: naast of voor zijn toren? Voelt en kijkt hij of een blok goed op de andere staat? Corrigeert hij zich daarbij of geeft hij geen feedback aan zichzelf? Hoe staat het met zijn gevoelsbeleving: is hij teleurgesteld, boos, woedend of gelaten wanneer het niet lukt met de toren? Laat hij blijheid zien wanneer het wel lukt?

Ik zorg ervoor dat ik als therapeut steeds op ooghoogte van het kind ben en benoem exact wat het kind doet. Ik zeg bijvoorbeeld: "Ik zie dat je met de grote rode kubus begint en dat je die op zijn kop neerzet" of "zwaar hè die kubus en jij kan hem zomaar omdraaien" of "jij bent vast sterk", wanneer je ziet dat het, het kind moeite kost.

In de verbale 'ondertiteling' van wat ik zie, heb ik tevens de mogelijkheid het proces te sturen. Ik zeg bijvoorbeeld om het bewustzijn voor verhoudingen te wekken: "Ik zie dat je met twee handjes de groene kubus pakt, en dat je hem nu op de rode zet; hij staat er goed op; heb je dat zelf ook gezien? Ik zag dat je handjes dat ook konden voelen dat de kubus goed stond. De toren is nu heel hoog. Tot welk blok kom jij denk je? Tot waar denk je dat juf Ingrid komt?" (Voor al mijn cliëntjes ben ik juf Ingrid.) "Tot waar denk je dat jouw mama komt?"

Of om oplossingsstrategieën aan te spreken: "Oh, nu zie ik dat je er niet meer bij kunt; wat heb je nodig? Kan je dat vinden in de oefenzaal of in de wachtkamer?" Wanneer hij de kruk heeft gevonden en er op klimt, benoem ik wat ik zie: "Dat vind je volgens mij best eng, moet ik je hand vasthouden?". Of: "Ik zie dat jij dat goed kunt".

Ik houd altijd de toren vast wanneer ik kan vermoeden dat de toren zou kunnen omvallen op het moment dat het kind een volgend blok plaatst. Ik beveilig en maak dat de opdracht lukt! Ik vertrouw op mezelf en op het kind.

Flitsen uit mijn praktijk

- Impulsieve kinderen die de blokken niet goed (van groot naar klein, recht op elkaar) kunnen stapelen. Zij handelen uitsluitend en kijken niet naar wat ze doen.

- Kinderen die geen idee hebben van ruimtelijk inzicht, geen gevoel hebben voor balans en die bijvoorbeeld een omgekeerde (van klein naar groot) toren bouwen.
- Kinderen die de torens bouwen op basis van getallen die op de blokken staan, en niet op grootte.
- Kinderen die er een computerspel van maken (zoals een kind dat zelf eens benoemde).
- Kinderen die met veel kracht de blokken stapelen of die bijvoorbeeld veel met één hand in plaats van met twee handen willen doen.
- Kinderen die niet controleren of het laatste blok wel goed is geplaatst op het voorgaande blok.
- Kinderen die angstig zijn om op een verhoging te staan.
- Kinderen die weinig kracht hebben of hun kracht niet goed richten.
- Kinderen die niet goed in balans staan wanneer ze bouwen
- Kinderen die niet zelf met een oplossing komen om bijvoorbeeld een kruk te pakken.
- Kinderen die moeilijk doorvoelen of ze één blok of meer blokken tegelijk van de stapel pakken.

Op al die waarnemingen stem ik mijn oefeningen af om de kinderen verder vooruit te helpen.

Voor mij zijn deze kubussen diagnosemateriaal, oefenmateriaal en ontwikkelmateriaal tegelijkertijd!

**Ook studenten
bouwen!**

De blokken kunnen in opdracht gemaakt worden bij stichting De Hoop, te bestellen via a.kasius@dehoopshop.nl. Ze komen t.z.t. ook op de website van www.dehoopshop.nl. De kosten zullen € 150,- bedragen. Dan heb je in 10 verschillende kleuren geschilderde blokken, van binnen voorzien van no 1 tot 10 en een oefenboekje met voorbeelden hoe de blokken in te zetten. Je kunt er een toren van bijna 2 meter hoog van maken.

Annemarie Patoors

De vader

Met zijn armen strak ineengestrengeld voor zijn borst neemt vader plaats tegen over me. Hij zit helemaal schuin op de stoel, benen over elkaar en zijn schouder zijwaarts naar mij gekeerd. In zijn houding lees ik een zekere onverschilligheid; een 'ik heb hier niets te zoeken'; een 'dit gaat nergens over'. Maar ik lees ook angst, alsof de man op zijn hoede is en zo weer weg zou kunnen vluchten. Af en toe verdwijnt een scheve blik richting de zak van zijn broek, waaruit hij met zijn hand een mobieltje half te voorschijn haalt. Hij drukt op een paar knoppen zo van 'ik zet hem wel even uit', maar dat klopt niet want even later herhaalt hij de handeling. Het geeft mij een gevoel van opstandigheid, net als het stoute jongentje van de klas dat, op het moment dat de juf haar rug weer de klas toekeert, nog zijn laatste propje gooit.

Naast vader zit de moeder van zijn zoon. Hij lijkt wel gelukkig te zijn met haar. Moeder is degene die antwoord geeft op mijn vragen en steeds als zij praat zie ik vader verder zijn stoel in zakken. Op momenten dat ik mij naar vader richt, komt zijn lichaam weer een stuk naar boven en geeft hij kort antwoord. Het lijkt alsof we alle drie de onrust voelen van het wegzakken en weer omhoog komen van vader in de stoel.

Hun zoon zit niet lekker in zijn vel. Uit het psychologisch onderzoek is gebleken dat hij niet zo goed om kan gaan met zijn emoties, kan ineens heel boos worden, maar trekt zich ook terug, lijkt ongemotiveerd. En ook, hij praat nergens over, niemand weet eigenlijk wat er in hem omgaat. Typisch een jongen voor psychomotorische therapie heeft men gezegd, en daarom zitten ze hier. Vader denkt daar anders over. "Er is niets aan de hand met mijn jongen", zegt vader. Vader houdt zijn ogen naar beneden gericht, alsof hij even de lak van zijn schoenen checkt, en direct bij de volgende zinnen kijkt hij me recht aan: "Hij moet gewoon man worden, geen gezeur." Maar, dat is gelijk ook wel het probleem brengt moeder voorzichtig in, want hun zoon heeft nogal een voorkeur voor meisjes dingen. Draagt graag meisjes kleding, wil lange haren en vindt jongens maar stom. Wat dat met vader doet: "Ohh nee dat maakt niet uit, hij moet gewoon doen wat hij zelf wil, weet je. Ik vind het gewoon belangrijk dat hij gewoon zijn eigen ding kan doen, dat hij gelukkig is. Gewoon, doe maar normaal, geen gezeur, gewoon met beide benen op de grond." Ik vraag naar wat vader zijn ding is, "Ehh, je bedoelt wat ik nu doe of wat ik graag zou willen?" antwoordt vader terwijl hij ineens recht gaat zitten, zijn armen uit elkaar haalt en zijn handen onwennig tussen zijn benen klem houdt. Wat jouw ding is, waar jij gelukkig van wordt. "Ehh joh, tja daar vraag je zo iets, je bedoelt wat ik fijn vind om te doen". Ja dat, dat bedoel ik. "Ehh wandelen in de natuur denk ik, ja en oh.. natuurlijk: schilderen! Ik vond het vroeger heerlijk om te schilderen, dan vergat ik echt alles om me heen, ja dan voelde ik me echt zo bij mezelf of zo..." Vroeger zeg je? "Goh, misschien is het een idee om dat weer eens te gaan doen!" Zijn been glijdt van het andere af en het is zichtbaar dat hij niet goed weet waar hij zijn handen moet laten. Zijn blik gaat naar moeder en meteen weer, een beetje nerveus, terug naar beneden. Hij kijkt op zijn horloge: "Oh het is al tijd, nou laten we maar een afspraak maken."

FEELING SEEN

Kindertherapie in het bijzijn van de ouders

Eefke Eijgenstein

Na 15 jaar Montessori-leerkracht te zijn geweest, heb ik een eigen school opgezet, waar ik 10 jaar met hart en ziel aan heb gewerkt. Velen volgden ons voorbeeld en het werd zowaar een stroming in het onderwijs. (www.iederwijs.nl).

Daarna heb ik de opleiding Feeling-Seen gevolgd bij Michael Bachg in Duitsland. (www.feeling-seen.com).

Nu heb ik mijn eigen kindertherapie-praktijk 'GezinsGeluk', waar ik kinderen en hun ouders ontvang of bij hen thuis kom om ze te ondersteunen.

*Zie voor workshops:
www.FeelingSeen.nl*

Wat mist mijn kind, in plaats van wat is er mis met mijn kind ...

Wat is Feeling Seen?

Feeling Seen is kindertherapie waar de ouders bij zijn. Ouders zien precies wat er met hun kind gebeurt en ontdekken hoe ze hun kind kunnen helpen.

Feeling Seen verwijst naar het gevoel dat een kind heeft tijdens en na de sessie; het voelt zich gezien, door de therapeut en door zijn ouders. Gezien vooral in de figuurlijke betekenis: zien, horen en begrijpen waar je mee zit en het serieus nemen van je behoeften.

Feeling Seen is afgeleid van de Pesso-psychotherapie, maar dan spe-ciaal ontwikkeld voor kinderen. Michael Bachg is hiervan de grondlegger. In Duitsland is Feeling Seen al een beproefde methode, en in Nederland is hij in opkomst.

**Een boos kind. Wil niks.
Geen contact mee te krijgen.
Je voelt je machteloos.
Wat is er mis met het kind of
mist het juist iets?
Maar wat?**

Beter contact met het kind

Bij Feeling Seen worden kind en ouders tegelijkertijd ondersteund. Het kind is de hoofdpersoon en de ouders zijn betrokken toeschouwers. Ouders zien en horen precies wat hun kind doormaakt waardoor ze het kind, met zijn probleemgedrag, beter leren begrijpen. Na een aantal gesprekken met kind en ouders, krijgen de ouders aparte oudercoaching, waarin ze oefenen om zelf hun kind te helpen. Meestal verminderen de klachten en kunnen ouders en kind weer van elkaar genieten.

Het kind vertelt openlijk

De eerste vraag die mensen stellen, is of het kind zich wel vrij voelt met zijn ouders erbij.

Door de speciale gesprekstechnieken voelt het kind zich zó gezien door de therapeut, dat het blij is dat zijn ouders dit ook meemaken. Voor het kind is het soms wel spannend, maar er is eindelijk iemand die echt doorvraagt naar zijn visie op het probleem. Ook merkt het dat zijn ouders zich inspannen om hun manier van opvoeden te verbeteren. Dat voelt als betrokkenheid, zelfs als ouders en kind in conflict met elkaar zijn. Albert Pessó zegt hierover: 'Het kind woont in de liefdevolle blik van de ouders'.

De intake: met ouders én kind

In mijn praktijk komen kinderen tussen de 4 en 18 jaar. Ook ondersteun ik gezinnen aan huis. Ouders komen met een klacht over hun kind; het is druk, lastig, heeft woedeaanvallen, is angstig, heeft veel conflicten, wordt gepest, is brutaal, heeft eet- of slaapproblemen, etc.

Bij Feeling Seen wordt juist de klacht van het kind over zijn ouders duidelijk. Hoe wil het kind dat zijn ouders handelen? Dus niet: wat is er mis met het kind, maar wat mist het kind. Dit is een belangrijke kernwaarde.

Ouders vullen geen vragenlijst in; een vragenlijst voor het kind over zijn ouders zou toepasselijker zijn. Maar omdat kinderen niet altijd helder hebben wat ze missen, en vaak loyaal zijn aan hun ouders, gebruikt Feeling Seen speciale gesprekstechnieken. Hierdoor wordt bespreekbaar waar het kind mee stoet, en wat de ouders zien als probleemgedrag. Zo wordt de hulpvraag van beide kanten duidelijk.

Diagnose door middel van 5 ontwikkelingsbehoeften

Voor een diagnose gebruikt Feeling Seen eenvoudige begrippen, namelijk vijf ontwikkelingsbehoeften: plek, voeding, ondersteuning, bescherming en begrenzing. Niet alleen letterlijk, maar ook figuurlijk. Een kind heeft bijvoorbeeld letterlijk een plek nodig; in huis, op school, maar ook een plek in het leven van zijn ouders. Er is tijd en aandacht voor hem, dus ook een plaats in het hart van zijn ouders.

Als ouders deze basisbehoeften in voldoende mate vervullen, kan het kind als volwassene zelfstandig een plek vinden, zichzelf voeden, beschermen, begrenzen en ondersteunen.

Gaandeweg de gesprekken wordt duidelijk welke twee of drie ontwikkelingsbehoeften als een rode draad door het gezin lopen.

Voorbeeld van een beginsessie: een 'nieuw' verhaal van hun kind ...

Als je de therapieruimte binnen komt, is er geen speelgoed. Er staan vier stoelen, een plant, een schilderij, een lamp en een tafeltje. We spelen niet, maar spreken over de werkelijkheid, over de thuissituatie.

Mijn openingszin is: "Wat kan ik voor jullie doen?" Meestal begint moeder met het verhaal en vult vader aan.

Het kind is het daar lang niet altijd mee eens. Dat zie je vaak alleen aan de lichaamstaal: het kind gaat hangen, schudt nee, kijkt schuld bewust, of blijft heel stil zitten.

Na het verslag van de ouders richt ik me volledig op het kind. Ik ga na bij het kind of hij dezelfde visie heeft als zijn ouders. Ik vraag: "Hoe zie jij dit? Klopt het wat je moeder en je vader vertellen? Of zie jij het heel anders?"

Bijna altijd vindt het kind het overdreven wat zijn ouders zeggen. Dan is het de taak van de therapeut de beleving van het kind scherp te krijgen. Anders wordt er een beeld gevormd alleen op basis van het verhaal van de ouders. Het gaat erom te ontdekken welke behoeften het kind heeft, wat het nú mist.

Het kind merkt dat ik precies wil weten wat het voelt en daardoor raakt het gemotiveerd. Ik zie kinderen soms denken: "Hee, hier heb ik wat aan". Zo raken wij in gesprek met elkaar, het kind en ik, en de ouders luisteren aandachtig naar dit 'nieuwe' verhaal van hun kind....

Lichaamstaal als vertrekpunt

Het kind begint te vertellen over situaties uit zijn leven die niet zo gaan als hij dat zou willen. Op zijn gezicht of in zijn gebaren zijn de emoties daarvan te zien, soms maar heel minimaal. Een flakkering in het gezicht, een licht trillend lipje of het ballen van zijn vuisten. Je hoort door de intonatie de gevoelens: woorden uitgesproken met nadruk of juist een zucht van verlichting.

Als je deze onderdrukte emoties benoemt, maak je ze als het ware wakker; ze worden zelfs versterkt.

Ondertussen merkt het kind dat er iemand is die graag ziet wat er in hem gebeurt, zonder oordeel. Daardoor voelt het zich gezien.

Het vertelt bijvoorbeeld over zijn zus, en krijgt een beetje vochtige ogen. Je kan dan de intensiteit van zijn verdriet zien en zeggen: "Hoe verdrietig je, je voelt als je er aan denkt dat je zus je uitlacht. Klopt dat?" Meestal knikt het en vertelt dan verder over hoe dat precies gaat.

Je interpreteert niet, je duidt niet en je confronteert niet. Dit is heel moeilijk, maar wel zuiver omdat je op deze manier zo dicht mogelijk bij het kind blijft. Deze werkwijze noemt Albert Pesso Microtracking, ofwel het volgen van hele kleine sporen.

Van gemis naar wens

Daarna proberen we samen een beeld of een film te fantaseren over wat het kind wél kan gebruiken. Wat heeft het nodig? Waar is het naar op zoek? Het kind wil het tegenovergestelde van wat het nu ervaart; bijvoorbeeld iemand die niet tegen je schreeuwt of je niet weg stuurt als je huult. Maar iemand die je troost, ruzies met je uitpraat en de tijd voor je neemt. Dus een soort ideaalsituatie.

We symboliseren dan een ideaalvader of een wensmoeder die dit letterlijk tegen het kind zegt. Even voelt het kind dit gemis, maar krijgt ook 'symbolisch' waar het erg naar verlangt. De opluchting, verbazing en rust die hierdoor

FEELING SEEN Kindertherapie in het bijzijn van de ouders

zichtbaar wordt bij het kind, is prachtig om te zien. Je hoort het in de stem: Ja, zo had het moeten zijn. Zo 'hoort' een vader of moeder te doen. Je ziet het aan hun ontspannen lichaamshouding: Zo klopt het, nu kan ik mezelf zijn.

Ouders krijgen tips via hun kind

Ouders zijn vaak ontroerd om te horen en te zien wat hun kind doormaakt. Ze zijn trots op hoe helder het kind de ingewikkelde situatie ziet en het kan verwoorden. Daarbij krijgen ze tips en inzichten over hun eigen gedrag; niet van de therapeut maar uit de mond van hun eigen kind. Dit raakt ouders diep. Ze begrijpen nu beter waar het probleemgedrag vandaan komt. Ze worden opeens bewust van de hoeveelheid die het kind te dragen heeft. De zorg voor een broertje of zusje, het gemis van de vader, het onbegrip van de juf, de onmacht om te kunnen omgaan met woede-uitbarstingen, etc. Ouders horen pas in de sessie hoeveel problemen hun kind zelf wil of moet oplossen. Ze begrijpen dat ze deze eigenlijk zelf moeten aanpakken. Om hun kind te ontlasten, nemen ze weer meer hun verantwoordelijkheid, zodat hun kind gewoon kind kan zijn.

Je ziet ouders langzaamaan hun 'oude' beeld bijstellen: ze zien niet meer een probleemkind, maar een kind in nood, stoeiend met zijn behoeften en zijn eigenheid. Hierdoor kunnen ouders hun kind weer meer liefhebben.

Verlichting voor het kind

Door de gesprekken komen we er bijvoorbeeld achter dat een kind bescherming nodig heeft ten opzichte van zijn grote zus. Of het is bang om alleen gelaten te worden, maar durft dat nooit te zeggen, uit angst zijn ouders te belasten. Soms zitten kinderen in een loyaliteitsconflict tussen (gescheiden) ouders, maar kunnen daar niet over praten. Ook komt het kind vaak tot ontdekking dat het niet zijn schuld is dat er een probleem is. Er valt een last van zijn schouders.

Kinderen gaan zichzelf en hun situatie beter begrijpen, alsof er kwartjes vallen. Ze merken dat hun ouders begripvoller worden. Ze voelen zich rustiger, vrolijker en hoeven minder te strijden.

De klachten verminderen en ze krijgen meer zelfvertrouwen en vertrouwen in hun ouders. Ze vinden de gesprekken vaak een bijzondere ervaring.

Kinderen zijn blij en opgelucht als iemand ze naar hun vaak verborgen gevoelens en behoeften vraagt en ze alles kunnen vertellen. "Dat iemand ziet dat, dat in me zit..." verwoordde een jongen (11) het. Een meisje (10) zei: 'Ik ben niet opgelucht, nee, ik voel me bevrijd.' Een ander meisje (8) zei: "Ik vind het heel fijn om alles gewoon, gewoon te vertellen. Dat alles gewoon uit mijn mond SPRINGT, als een sprinkhaan!"

Ouders leren hun kind te 'lezen' en er is minder strijd

Na een paar sessies samen, volgen een aantal sessies alleen voor de ouders. Soms blikken we terug op hun jeugd, want ook zij hebben vaak veel gemist. Als ze zich hiervan bewust worden, is het gemakkelijker hun kind te geven wat zij niet hebben gekregen.

We doen oefeningen die in lijn liggen van de ontwikkelingsbehoeften: hoe kan iedereen in het gezin weer een passende plek krijgen? Hoe maak je

LITERATUUR LITERATUUR WEBSITES WEBSITES

www.feeling-seen.com van
Michael Bachg

www.FeelingSeen.nl van Eefke
Eijgenstein

www.pessotherapie.nl
Pessotherapie in Nederland

www.PBSP.com (Pesso Boyden
System Psycho-motor) van Albert
Pesso

'Aan den lijve, lichaamsgerichte
psychotherapie volgens Pesso',
Marietta van Attekum. (boek)

'Die Wirksamkeit von 'Feeling
Seen' im Erstgespräch', Christine
Höhne, PBSP (boek)

ruimte voor gevoelens, voor angsten en verdriet? Hoe kan je ondersteuning bieden, bijvoorbeeld in de vorm van troost, of hulp en wat zeg je dan precies als ouder? Hoe kan je, je kind begrenzen? Welke alternatieven zijn er voor straf? Enzovoort. Het doel is dat iedereen zich weer veilig en respectvol behandeld voelt.

Eigenlijk oefenen ouders hun kind te 'lezen' en er adequaat op te reageren. Dit is onwennig, maar al gauw merken ze dat er minder strijd is. Ze zijn blij dat ze kunnen meewerken aan meer vreugde en geluk in het gezin.

Een moeder verwoordde het zo: "Had ik dit maar bij zijn geboorte geweten!" En een vader zei: "Ik ben een betere vader voor mijn kind geworden."

Het kind hoeft niets af- of bij te leren: het is goed zoals het is

Feeling Seen vind ik zo speciaal omdat het kind centraal staat, maar niets hoeft te veranderen. Het hoeft niet te leren beter om te gaan met zijn klacht, met zijn situatie of met zijn ouders. We oefenen niet in zelfstandiger worden, rustiger worden, vrijer worden, beter van je afbijten of minder boos worden. Het kind is goed zoals hij is. Het zijn vaak de omstandigheden die een kind tot 'lastig' gedrag uitnodigen. Het kind zegt eigenlijk: "Let op ouders, er gaat iets mis met mij. Ik heb iets anders nodig dan dat ik krijg!" Het gaat andere manieren zoeken om aan zijn trekken te komen, harder schreeuwen of meer ruzie maken. Het gaat zich terug trekken, liegen, stelen, of wat dan ook. Als de ouders niet reageren op zijn roep om serieus genomen te worden, wordt het steeds erger en wordt zijn gedrag ervaren als probleemgedrag. Het gaat in protest. Ouders zijn radeloos en het kind krijgt de schuld.

Het kind én de ouders krijgen wat ze nodig hebben

De uitspraak: "Kinderen weten precies wat ze nodig hebben, als je het maar wil horen..." heeft me altijd aangesproken. Ik wist dat dat kon. Pas door Feeling Seen heb ik geleerd om de ontwikkelingsbehoeften bij kinderen te ontdekken, ze liefdevol te benoemen, en ze zo in te zetten dat kinderen en ouders weer meer verbondenheid en geluk met elkaar ervaren. Dat is fantastisch. De dubbelslag die je kan maken is zo effectief: het kind zelf verwoordt precies hoe de ouders kunnen handelen, zodat het krijgt wat het nodig heeft!

Loopbaan

van

Anjolan Eisenga-Oppenoorth

Interview door:
Eveline van den Hengel

Anjolan Eisenga-Oppenoorth

Woon- en werkplaats: Dordrecht
Volgde de opleiding PMKT
Le Bon Départ in de periode van
1989 – 1992.

Werkzaam als PMKT-er in haar
eigen praktijk Bewegenderwijs.

Anjolan ontvangt mij in haar praktijkruimte voor het interview. Deze ruimte heeft zij in 2009 aan haar huis laten bouwen. Het is een gezellige ruimte met zicht op de tuin, vol sport- en spel materiaal dat direct een appel op me doet. Haar hond Bo komt me begroeten en Anjolan toont me wat hij onlangs van een van haar therapiekinderen heeft geleerd. Als Bo zijn kunstje heeft laten zien, besluit hij lekker in de tuin te gaan liggen. Ik start een inspirerend interview met een bescheiden persoon die al 20 jaar in het vak zit en hard heeft meegewerkt aan de erkenning en bekendheid van het beroep. Anjolan zit nog steeds boordevol inspiratie en zij staat nog steeds open voor nieuwe inzichten in ons vakgebied. Als psychomotorisch kindertherapeut hoopt Anjolan kinderen weer op hun eigen benen en daarmee weer in hun eigen kracht te zetten. Ze wil samen met de kinderen hun talenten ontdekken en zichtbaar maken door samen te spelen en samen in beweging te komen.

Kun je iets vertellen over je besluit om de opleiding tot psychomotorisch kindertherapeut te gaan doen?

Toen ik tot het besluit kwam, werkte ik als fysiotherapeut met meervoudig gehandicapte kinderen op een dagverblijf en op een Mytyschool. Mijn werk was gericht op het verbeteren van de motoriek en ik vond dat ik maar een klein stukje van de behandeling deed. Een klein stukje van een groter geheel, want de kinderen gingen ook naar een logopedist en een ergotherapeut. Naar mijn idee moest er een kindertherapeut komen. Toen ik zelf kinderen kreeg ben ik gestopt met werken. De ontwikkeling van een kind is namelijk zo boeiend. Wel bleef ik aan het werk als invalkracht op de Mytyschool en ben ik zwangschaps gymnastiek gaan geven in de avond. De korte cursus 'Le Bon Départ' kwam op mijn pad via Ingrid van der Hum, ook fysiotherapeute die net de opleiding PMKT had afgerond. Na deze cursus ben ik aan de opleiding begonnen. Mijn kinderen waren toen 4,6 en 8 jaar en ik had ruimte in mijn hoofd om weer wat te gaan doen. De opleiding was trouwens ook zeer behulpzaam bij de opvoeding van mijn eigen kinderen. Het is toch eigenlijk gek dat opvoeden van kinderen een ongeschoold beroep is? Daarom vind ik het nu ook zo leuk om samen met ouders te werken en met hen mee te denken bij de opvoeding van hun kind.

Wat is je het meest bijgebleven van de opleiding?

Het was toen nog niet echt een beroepsopleiding. In eerste instantie was het vooral een toevoeging op het beroep dat je al uitoefende. We zaten met logopedisten, leerkrachten, fysiotherapeuten en maatschappelijk werkers. PMKT was, met dank aan Elly Rozinga, oprichtster en grote inspirator achter de opleiding, een beroep in ontwikkeling. Dat trok me juist ook zo aan. Het was nog geen kant en klaar product en iedereen kon vanuit zijn eigen achtergrond mee gaan vormgeven. We waren aan het pionieren met zijn allen. Dat maakte de band ook sterk. Na de opleiding bleven we zoeken naar de beste vorm en hadden we elkaar ook echt nodig. Gebaande wegen waren er niet. Inhoudelijk vond ik tijdens de opleiding het theoretisch kader dat ik zocht voor een kindertherapeut.

Het model van Kugel is tot op de dag van vandaag steeds maar bekrachtigd door allerhande wetenschappelijk onderzoek. Dit bevestigt voor mezelf nog steeds dat ik destijds de juiste keuze heb gemaakt om de opleiding te gaan doen. Ook werd ik gesterkt in de Rogeriaanse grondhouding, dat het een heilzame werking had. Altijd al had ik het gevoel dat het krachtig was, dat je veel meer kon bereiken door aan te sluiten bij het kind en door de dingen uit het kind zelf te laten komen. Dat deed ik al wel als fysiotherapeut, maar dan zonder theoretisch kader, waardoor ik het niet goed kon verantwoorden en anderen niet begrepen wat ik deed.

Wat ben je na de opleiding gaan doen?

De opleiding was destijds met name een aanvulling op het beroep wat je deed en zo ben ik het in eerste instantie ook gaan gebruiken. Ik ben bij mij thuis mijn eigen praktijk begonnen als (fysio)therapeut voor kinderen. Daarnaast heb ik een aantal jaren op freelance basis samen met Wilma Brands in een fysiotherapiepraktijk met kinderen gewerkt. Het eerste kind dat ik behandelde in mijn eigen praktijk was een vriendje van mijn zoon. Het was een jongen die heel erg in zijn hoofd zat. Zijn been was gebroken geweest en hij bleef lopen alsof er nog gips omzat. Daarna had ik een angstige kleuter die met zijn voet tussen de spaken had gezeten en nog steeds de knak hoorde. Ook behandelde ik veel kinderen met schrijfproblemen. In eerste instantie waren het toch vaak kinderen die een motorisch probleem hadden met daarnaast sociaal emotionele problemen. Langzamerhand zag ik een verschuiving naar sociaal emotionele problematiek en raakte de motorische problemen meer op de achtergrond. Fysiotherapie dekte de lading niet meer. Het was in die tijd dat kinderen stickers kregen als ADHD en autisme. Het PGB kwam in zicht en dat maakte een andere vorm van financiering mogelijk. Het beroep PMKT werd een echt beroep met de komst van de beroepsvereniging. In 2004 stopte ik als fysiotherapeut en heb ik de stap gezet om officieel als psychomotorisch kindertherapeut door te gaan. Mijn oude beroep komt soms nog weleens terug als ik onrijpheid signaleer in de motorische ontwikkeling. Ik zet dan de MovementABC in om er meer zicht op te krijgen. Als het echt een motorisch probleem is, verwijs ik door. Ik herken het probleem, maar ga er zelf niet meer actief mee aan de slag. Dan wordt het trainen en dat vind ik al gauw saai.

Je bent meteen begonnen met een eigen praktijk.

Hoe heb je dat aangepakt?

Na mijn afstuderen ben ik bij mij thuis meteen een kamer gaan inrichten als een soort kraamkamer voor mijn eigen praktijk. Een van mijn kinderen heb ik van de grootste slaapkamer naar een kleinere verhuisd. Dat werd de speelkamer voor mijn kinderen en ik gebruikte het tevens als mijn praktijkruimte. Ik werkte onder schooltijd en na schooltijd konden mijn eigen kinderen in de kamer spelen. Dat was voor de kinderen die ik behandelde erg leuk: ze kwamen in een huis spelen dat speciaal voor kinderen leek te zijn. Voor de therapie maakte ik bijvoorbeeld ook gebruik van mijn trappen en keuken. De kinderen hoefden niet in een wachtkamer te zitten tussen

Loopbaan van Anjolan Eisenga- Oppenoorth

allemaal andere mensen. Ze konden woedend zijn zonder dat de hele wachtkamer mee kon luisteren. Of zich even terugtrekken bij de hond in de mand en weer rustig worden. Ik heb het ook nooit erg gevonden dat de kinderen in mijn eigen privésfeer kwamen. Toen mijn kinderen nog thuis woonden zette ik hen in, nu maak ik gebruik van mijn hond bij de therapie. In 2008 ben ik plannen gaan maken voor een eigen praktijkruimte naast het huis. In 2009 is dit plan verwezenlijkt. Ik wilde graag een ruimte met een eigen voordeur, een eigen opgang, een eigen wc, een grotere en hogere ruimte met meer mogelijkheden voor de therapie. Met het professionaliseren van het beroep worden daaraan nu ook, terecht, eisen door verzekeraars gesteld. Sinds 2009 heet mijn praktijk 'Bewegenderwijs' en heb ik een eigen logo. Deze naam gebruik ik samen met Wilma. Zij heeft aan haar huis eenzelfde aanbouw in hetzelfde jaar gebouwd. Dit is toeval met een grote T. Het voelt als één praktijk met twee locaties. We treden naar buiten als één, maar in feite hebben we ieder onze eigen toko. Dat spreekt me ook aan in het hebben van een eigen praktijk: mijn eigen toko beheren en onafhankelijk zijn, en bovenal dat ik alle ruimte heb om te pionieren.

Samen spelen is voor jou erg belangrijk tijdens de therapie.

Kun je daar iets over vertellen?

Het belang van spelen is voor mij zo groot. Een spelend kind raakt in een soort flow en ontspanning. Als je meegaat in die flow kun je een kind uitnodigen of iets toevoegen waardoor het kind een stapje verder komt en iets leert. Als je speelt ervaar je van alles: al je zintuigen zijn actief, je bent in beweging, je beleeft je lijf en ervaart er iets aan, je denkt daarover. Al spelende ben je in contact met een ander. Als therapeut krijg je in het spel een rol van het kind. Je kan dan invloed uitoefenen op al die aspecten, op wat dit kind nodig heeft. Samen met het kind kun je zo zijn talenten ontdekken en deze bewust en zichtbaar maken. Tijdens de therapie plant je een zaadje en soms komt dit al in de praktijk tot ontwikkeling en soms pas veel later, na een paar jaar. Dat maakt het werken aan concrete smartdoelen ook een beetje beperkt. Er zit een gevaar in om je alleen maar te richten op deze doelen. Een groter doel schuilt erachter. Zoals Jaap Kugel zei: "een rijker leven voor nu en later".

Je vertelde eerder in het interview dat je het erg leuk vindt om met ouders samen te werken. Welke rol spelen de ouders van kinderen volgens jou tijdens het therapeutisch proces?

Ouderbetrokkenheid is heel erg belangrijk. Je hebt ouders nodig. Zij zijn specialist van hun kind. Zij weten hoe hun kind is en de therapeut weet

Bo de hond

Bo is het therapiemaatje van Anjolan. Hij helpt kinderen die bijvoorbeeld moeten leren gronden en centreren, die eigenwaarde en zelfvertrouwen nodig hebben en die meer overwicht moeten krijgen. Anjolan volgde de AAT (Animal Assisted Therapy) cursus oplossingsgericht werken.

Bo is toen ook getest en hij is geslaagd als therapiehond. Het is geen echte knuffelhond, maar hij vindt het wel heel leuk om opdrachtjes uit te voeren. Bo gaat soms echter wel bij een rustig kind liggen. Hij spiegelt als het ware het kind; hij neemt de rust of de onrust over. Anjolan kan dan benoemen naar het kind dat ze ziet dat het kind heel rustig is van binnen. De kinderen zijn dan altijd verrast dat Anjolan dat kan zien. Bo werkt niet altijd mee in de praktijk.

Hij staat meestal voor het raam als een kind naar de praktijk komt. Kinderen zien vanzelf dat Anjolan een hond heeft. Sommige kinderen vragen of ze hem mogen aaien. Als Anjolan ze samen ziet, kan ze bedenken wat voor meerwaarde het heeft als Bo en het kind samen gaan werken. Als een kind druk is of een hoge stem heeft, zal het stevig moeten staan, uitademen en met rustige stem een opdracht geven aan de hond. Als het lukt, ziet het kind meteen resultaat: de grote hond doet wat ik zeg. Je ziet dan het zelfvertrouwen groeien.

Een kind kan leren zijn eigen grenzen te verleggen. Als het bijvoorbeeld wil dat Bo uit zijn hand gaat eten. Hoe gaat het kind dat aanpakken? Eerst een koekje weggeweggen op de vloer en uiteindelijk stap voor stap dichterbij. Wat voelt het daarbij in zijn lijf? Het is mooi om te zien hoe trots een kind is als het uiteindelijk is gelukt.

Bo is er nooit de hele tijd bij. Dat is te vermoeiend voor hem.

Loopbaan van Anjolan Eisenga- Oppenoorth

hoe sommige dingen werken. Een samenwerkingsverband met ouders is voor mij dan ook erg belangrijk. Deze samenwerking begint al bij de intake. Dit is de start van het contact met de ouders. Ik ga samen met ze kijken naar de geschiedenis van hun kind en sta daarbij open voor de ervaringen van de ouders zelf; hoe zij hun kind en de problemen beleven. Na de observatieperiode ga ik samen met de ouders puzzelen wat het kind nodig heeft. Ik laat de ouders zelf meedenken en geef ze ruimte om met vragen of ideeën te komen. Psycho-educatie aan ouders kan soms noodzakelijk zijn. Als ik met het kind aan de slag ga, spreek ik met tussenpozen de ouders weer. Ik maak een koppeling tussen wat ik zie in de therapie en het gedrag wat het kind thuis laat zien. Zo neem ik ouders mee in het therapieproces. Soms doen ouders even mee aan het einde van een therapie. Sommige kinderen vinden het belangrijk om te laten zien of te vertellen wat ze gedaan hebben. Dit is niet altijd het geval. Per kind bekijk ik wat de beste afsluiting is. Vaste recepten bestaan niet. Mijn blik naar ouders is veranderd sinds ik zelf kinderen heb gekregen. Deze is heel wat milder geworden; snappen dat het soms best ingewikkeld kan zijn. Het ouderschap heeft een positieve werking gehad op mijn beroepsuitoefening.

Het werken in een eigen praktijk is vrij eenzaam. Wie zoek je op?

Samen met Wilma Brands werk ik dus onder de naam 'Bewegenderwijs'. We zien elkaar wekelijks. We zitten samen in de commissie kennis Innovatie van de beroepsvereniging en we volgen dezelfde cursussen.

Een groep collega's vanuit mijn opleidingsjaar, de lichte van het eerste uur, zoekt elkaar regelmatig op. Daarnaast geef ik supervisie; de studenten en de jonge collega's vind ik absoluut ook inspirerend. Heel wat ideeën voor boeken en spelmaterialen heb ik via hen opgedaan. Inmiddels werken er nu 6 psychomotorisch kindertherapeuten en 2 stagiaires van de opleiding in Dordrecht. Bundelen die krachten!

Hoe inspireer jij je collega's?

Door veel uit te wisselen op momenten van samenzijn, dit kan ook zomaar in de trein of in de auto onderweg naar een vergadering of cursus. Rond 2000 was ik heel benieuwd of het hedendaags wetenschappelijk onderzoek de theorie van Kugel zou ondersteunen of dat het hoog tijd werd dat we onze visie moesten aanpassen. Ik heb toen heel veel informatie verzameld over neuropsychologische inzichten. Door mijn enthousiasme heb ik anderen hierin meegesleept. Die werden soms gek van mij als ik zei: "ik heb nou weer een boek of een theorie gezien...". We hebben veel relevante informatie verzameld die kan bijdragen aan het onderbouwen van het beroep: waarom het werkt wat we doen. Deze informatie hebben we samengevat in het boekje 'het Brein'. De zoektocht is nog niet klaar. We gaan door.....

Wie of wat inspireert jou in je vak naast je collega's en de studenten?

Bij Truus Bakker volgde ik de scholing over hechting die zij behandelt vanuit de adoptieproblematiek.

De hechtingsbouwstenen van Truus Bakker zijn mijn grote houvast geworden. Deze helpen mij het therapieproces mee vormgeven. Ik gebruik ze als leidraad. Daarnaast verdiep ik me in wetenschappelijke theorieën over de stressreactie van het brein en de werking ervan op het gedrag, zodat ik kinderen en hun ouders om kan leren gaan met stress en de gevolgen van stress en emoties, de effecten op het brein en de gevolgen voor het gedrag kan uitleggen. Een andere inspirator is Colette de Bruin. Zij heeft mij met de 'Geef me de vijf methode' handvatten gegeven om kinderen en ouders om te leren gaan met autisme. Daar heb ik tevens de training video interactie begeleiding gevolgd. Thuis laat ik ouders een stukje filmen en samen kijken we dan naar de basis communicatiepatronen. Tevens vind ik inspiratie in de Rots en Water methode en in het Oplossingsgericht werken.

Wat heeft je vooral tot therapeut gevormd?

Het geloof in de veerkracht van de mens, het geloof in de eigen kracht van kinderen. Ik geloof niet dat je een probleem van de ander kan oplossen. Daar kwam ik tijdens mijn eigen opgroeien al achter. Ontwikkelen is altijd een beetje O en een beetje M.

Binnen het beroep en de beroepsvereniging ben je erg actief.***Kun je vertellen wat je doet aan nevenactiviteiten?***

Vanaf het begin ben ik erg actief geweest binnen de beroepsvereniging NVPMKT. Ik zat in de commissie na- en bijscholing en was bestuurslid. Sinds lange tijd zit ik in de opleidingscommissie. Ik vind het belangrijk dat de know how van de beroepsgroep wordt terug gekoppeld naar de opleiding en vice versa. Het beroep is en blijft in ontwikkeling. Daarnaast ben ik nu nog lid van de commissie kennisinnovatie. Met de komst van de supervisors ben ik destijds door de opleiding opgeleid tot supervisor en ik geef nog steeds supervisie aan studenten en collega's. En zoals al eerder gezegd: ik heb samen met collega's het boekje 'het Brein' geschreven dat is uitgegeven door de beroepsvereniging.

Al vanaf het eerste uur ben je erbij als psychomotorisch kind-therapeut. Welke tendens zie je binnen het beroep?

Wat ik zie, is dat het beroep steeds verder professionaliseert. Afgestudeerde therapeuten vinden hun plek en gaan aan het werk als PMKT-er. Ik zou graag zien dat ervaren PMKT-ers een opleiding tot supervisor zouden doen, deels voor eigen ontwikkeling, deels omdat ze voor de opleiding van studenten PMKT veel kunnen betekenen. Ik hoop dan ook dat we onze eigenheid kunnen bewaren. Voor verdere professionalisering van het beroep lijkt het mij zinvol dat we aan de slag gaan met effectonderzoek.

Hoe voed jij jezelf?

Als therapeut ben ik altijd op zoek naar dingen die bij me passen, dingen die ik leuk vind om te doen. In mijn vrije tijd doe ik altijd iets aan bewegen en muziek. Ik vind het heerlijk om naar buiten te gaan om te wandelen in de bossen en aan de kust of in mijn tuin bezig te zijn.

Plannen voor de toekomst?

Lekker aan de slag gaan met nieuw verworven kennis en inzichten!

Heb je nog een gouden tip voor collega's?

Ga op zoek naar de dingen die bij je passen en geniet van je werk!

Matrixmethode van Ingrid Stoop

Een recente bijscholing die Anjolan volgde was de Matrixmethode. Anjolan gebruikt deze methode nu regelmatig tijdens haar therapie aan kinderen en is er erg enthousiast over. De matrixmethode is o.a. een middel om met kinderen volle hoofden op te ruimen en om specifieke angsten aan te pakken. Anjolan vertelt:

“Er was eens een jongen met vliegangst. Hij zou met zijn ouders en zusje gaan vliegen en zag daar vreselijk tegenop. Hij kon niet meer slapen. Met behulp van de matrixmethode onderzocht ik de vliegangst met deze jongen. Ik bleef bij de beleving van de jongen in het hier en nu als hij dacht aan de vliegangst. De volgende modaliteiten ging ik met hem af: is het iets wat je ziet, is het iets wat je hoort, is het een gevoel in je lijf of zijn het gedachten? Vaak zijn het meerdere dingen. Ik ga dan na wat de belangrijkste modaliteit is. Bij kinderen is het heel vaak een beeld. Bij deze jongen was het een beeld: een duif vliegt in de motor. Samen met hem ging ik dit aller engste beeld eruit halen. - Heel het lijf reageert dan steeds mee - Vervolgens vroeg ik hem dit beeld uit te wissen of uit te gummen of weg te gooien. Volgens een oplossing die hij zelf aandroeg. Het filmpje klopte toen niet meer. Daarna verzocht ik hem een ander beeld ervoor in de plaats te zetten. Hij zette het volgende beeld ervoor in de plaats: de vogel vliegt net voor de motor langs. Je gaat dan alle modaliteiten weer na met het kind. Bij kinderen is het zo dat als ze aan het nieuwe beeld denken dat ze al gauw een leuk gevoel hebben, de gedachten weg zijn en dat de angst weg is. Tot slot loop je het positieve plaatje na op geluid, gevoel en gedachten en je versterkt het. Tot grote verbazing van de ouders vochten hun zoon en dochter om een plaatsje bij het raam in het vliegtuig. Met de matrixmethode kom je erachter dat het vaak heel iets kleins is in het beeld, dat de ander voor jou niet kan verzinnen, wat de ervaring in het nu zo heel erg naar maakt. Het kind moet dat zelf benoemen en letterlijk wissen en werkt aan een eigen oplossing. Kinderen vinden het vaak ook nog erg leuk om te doen.”

Kijk voor meer informatie op www.matrixmethodeinstituut.nl

Joke van Pel
directeur Le Bon Départ

Ruimte

Daar zit ik nu voor mijn witte vel. Nog niets ingevuld, alles is nog open. Daar houd ik van. Van het ervaren van een ruimte waarin van alles zou kunnen gebeuren of ook niets. Op zo'n moment gaat er iets in mij tintelen, een sensatie die bijna kinderlijk aandoet. Het voelt als een prettige verwachting, een subtiele spanning, het lijkt bijna een beetje op verliefdheid, als voorpret zonder consequenties.

Ik zoek die spanning op door een 'hobby' waar ik me ook een beetje voor schaam; ik schrijf me in op een huis en hoop dan dat ik word uitgenodigd om te komen kijken. Het liefst een nieuwbouwhuis dat nog een beetje vochtig ruikt, waar de bouwvakkers nog niet alle restjes hebben opgeruimd. Waar een plankje naar de voordeur is gelegd om over de zandhopen naar binnen te kunnen gaan. Waar nog spetters tegen het raam zitten en waar buiten een radio knalhard de bouwplaats voorziet van arbeidsvitaminen. Zo'n huis dus, met die zalige lege ruimten.

Of een leeggeruimd huis waar de vorige bewoners toch ongewild sporen in achter hebben gelaten. Zoals kleuren, de inrichting van de tuin of balkon, de mate waarin het huis is schoongemaakt of met nagelaten goederen die hopelijk door de volgende bewoner wordt overgenomen. Het huis is leeg maar toch is er een specifieke sfeer waarneembaar. En dan begint het fantaseren.

Hoe zou ik me in dit huis voelen als ik er zou wonen? Bevalt de lichtinval, wat doet de ruimte om het huis met de binnenkant, is er een zolder waar ik onder een dakraam nachts de sterren kan zien? Waar zal ik de bank neerzetten en kan mijn grote klustafel er staan?. Een beetje invullen is dan al begonnen. Soms bevalt het huis mij zo goed dat ik heel serieus overweeg om te verhuizen. Dat het er niet van komt heeft velerlei oorzaken. Het grootste nadeel is misschien wel dan ik me heel veel werk op de hals haal en dat ik mijn hobby kwijtraak. Laat mij het oningevulde maar blijven koesteren.

Kleuters in beweging

Ervarend leren door gericht te bewegen.

Door: Elly Rozinga

Precies na 50 jaar 'Le Bon Départ' heeft Elly Rozinga, grondlegger van de PMKT, op 1 september 2012 feestelijk afscheid genomen van haar werkzaamheden bij Centrum Le Bon Départ. Ook al is Elly nu officieel gestopt met werken, stilzitten is niet aan haar besteed. Onlangs legde ze de laatste hand aan haar boek 'Kleuters in beweging', waarover ze in dit artikel vertelt.

'Kleuters in beweging' is de titel van het boek dat vanaf september 2012 wordt uitgegeven door Garant. Al weer een tijdje geleden hebben Thea van Gorp, Henny Böhm en ik een eerste aanzet gegeven om de psychomotorische educatie en therapie een stimulans te bieden met de uitgave "Peuters in beweging". De gedachte hierachter was om ouders en peuterleidsters meer mogelijkheden te geven om het contact met de kinderen te verstevigen met motorisch spel en zang.

Uiteraard vanuit de principes van Le Bon Départ. Zowel Thea als Henny hebben veel ervaring om met kleine peuter- en kleutergroepen te werken en wij hadden het idee dat vele psychomotorisch kindertherapeuten in de eigen praktijk ook zo met ouders en hun kinderen aan de slag zouden kunnen gaan.

In 2010 mocht ik opnieuw naar Polen, waar professor dr. Marta Bogdanowicz haar 40 jarig jubileum aan de Universiteit van Gdansk vierde. Daar was ik zeer onder de indruk van de stapels uitgaven die zij had gepubliceerd over Le Bon Départ ('metoda dobrego startu'). Alle toepassingen hiervan in onderwijs en therapie waren uitgebreid onderzocht door haar studenten. Tegelijkertijd was ik in contact gekomen met professor dr. Anna Bosman, als hoogleraar orthopedagogiek verbonden aan de RUN. In haar oratie kwam ik een vurig pleidooi tegen om de motoriek van kinderen te stimuleren

in samenhang met de cognitieve ontwikkeling (the embodied embedded cognition). Deze twee ervaringen gaven mij de impuls om een vervolg te maken op de Peuteruitgave van Le Bon Départ.

Een nieuw opgesteld psychomotorisch programma voor vierjarigen werd in 2011 experimenteel op 6 scholen in Breda uitgevoerd en twee master-studenten orthopedagogiek, onder begeleiding van professor Bosman, hebben het project geëvalueerd. De positieve feedback van de leerkrachten en de uitkomsten van het onderzoek gaven mede de stimulans om een boek te maken voor alle kleuters, in school en daarbuiten.

Want: Kleuters moeten meer bewegen!

Juist in deze ontwikkelingsfase is het kleuterbrein nog buitengewoon plastisch en volop in ontwikkeling. Hoe meer verbindingen hoe beter!

Een goede motoriek is de belangrijke basis voor een positieve emotionele, cognitieve en sociale ontwikkeling. Problemen in de motorische ontwikkeling gaan niet zomaar vanzelf over.

Een herhaalde motorische stimulans (= oefening) in de kleuterperiode heeft een structureel effect op de lange termijn.

‘Kleuters in beweging’ is een wereld vol plezier.

Het is een boek vol suggesties om alle ontwikkelingsaspecten in samenhang met elkaar aan bod te laten komen. Het Organisme- Gedrag- Milieu model van Kugel is het uitgangspunt geworden en dit is weer geïntegreerd met de principes van Le Bon Départ.

Dat betekent dat vanuit een dertigtal thema's, die dicht bij de kinderlijke beleving liggen, aan alle componenten aandacht wordt besteed. Taal, alle letterklanken en getallen tot twintig, de vormen van waarnemen: tast, gehoor, zien en zo mogelijk proeven en ruiken, groot motorisch spel, klein motorisch spel, tekenen en schilderen, ritme en zang worden zo bij elkaar horend aangeboden. Binnen de structuur van het thema is er alle ruimte om te experimenteren.

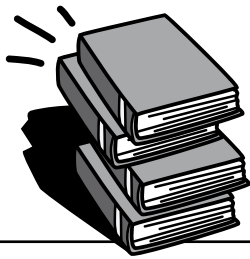
Kleuters leren door te doen, te bewegen, door te praten, door te ontdekken, door te spelen: zij zijn nieuwsgierig naar de wereld om hen heen. Natuurlijk heeft elke kleuter ruimte nodig om zelf vrij te spelen, maar wij weten ook dat de stimulans vanuit de omgeving noodzakelijk is om een zo goed mogelijke harmonische ontwikkeling te bewerkstelligen. Vygotski noemde dat niet voor niets: de zone van de naaste ontwikkeling. Zeker in onze digitale maatschappij wordt het motorische aspect hierbij nog belangrijker.

In ieder thema zijn suggesties verzameld die de kinderen uitnodigen tot zelf organiseren, tot zelf verzinnen (creatief zijn) en tot samenspel (socialisatie).

Een voorbeeld:

Bij de introductie van het thema ‘Bouwen’ gaan de kinderen eerst verzinnen doormiddel van een concentratiespel wat er allemaal nodig is om een huis te kunnen bouwen. Alle gevonden woorden komen in een zogenaamde woordenketting. Bij het sensorisch spel worden bouwgeluiden nagebootst en materialen gevoeld zoals glad hout, ruwe steen en een scherpe zaag! In de koppeling met de taal gaan we ritmisch spelen met de letterklanken van timmeren, boren en zagen. Motorisch (in het groot) wordt er gebouwd en gesjouwd met kasten, planken en kisten. In het klein worden doosjes tot bouwsels getransformeerd. Als tekenspel ontstaan de vierkante huizen met daken als een driehoek en kan de zaagtand als voorbereidend schrijven worden aangeboden op het bijpassende liedje. Alle spelvormen worden gekoppeld en uitgebreid aan zowel de betekenis van de taal als aan de vorm, zoals het leren rijmen. De liedjes en versjes dienen tevens om het bewegen in alle vormen ritmisch te ondersteunen. Van de liedsuggesties is de muzieknotatie in het boek opgenomen en kunnen melodie en arrangementen via de uitge-

Kleuters in beweging

LITERATUUR

- Bosman, A.M.T. 'Pedagogische wetenschap, Koorddans en kunst en kunde' oratie RUN Hilversum 2008
- Klein Kiskamp, A.G.J. 'Kleuters in beweging' Masterscriptie RUN – orthopedagogiek 2011
- Kugel, J: 'Ontwikkelingspsychologie', Agiel, Utrecht 2003
- Westelaken van de, N.C.F.: 'Op eigen benen kunnen staan' Masterscriptie RUN - orthopedagogiek

ver apart met een code aangevraagd worden.

De 30 thema's zijn zo gekozen dat deze wel meer dan een schooljaarlang toegepast kunnen worden. Andere thema's zijn: seizoenen, jaarfeesten, middelen van vervoer, dieren, gevoelens, dichtbij huis, de natuur, toveren enzovoort. Belangrijk is dat het hier om suggesties gaat: zowel kinderen als volwassenen kunnen uiteraard zo'n thema uitbreiden en accenten daar leggen wat de behoefte is van dit kind of van deze groep. Zo zullen de accenten beslist anders zijn in de school (educatief) dan in een behandelingssetting.

Maar het belangrijkste is en blijft: het samen ervaren van plezier in het doen: dat is de motivatie om te leren.

Elly Rozinga – van der Hoek

Kleuters in beweging

Antwerpen-Apeldoorn

Garant 2012-09-11

Isbn 978-90-441-2840-6

NUR 840

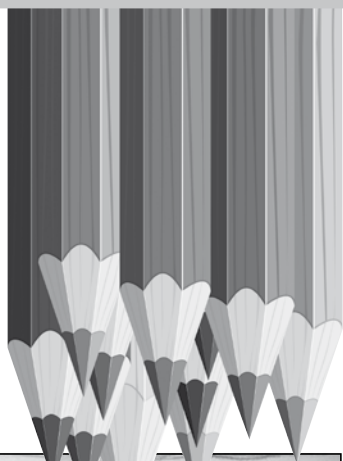
Prijs: 24 euro

**Het boek
is onlangs
uitgekomen!**

Krabbels, kunst en meer ...

Al ligt de zomervakantie van 2012 al weer achter ons, bij vakantie horen verhalen.

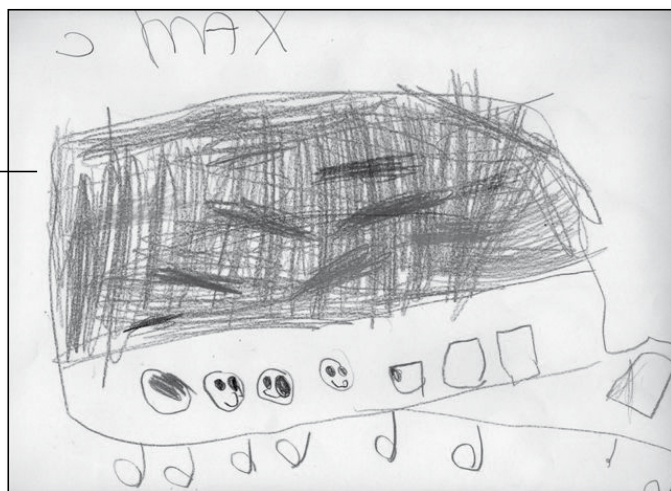

Giada 5 jaar:

"Kijk dit is een huifkar. Daar zit ik en daar is een gordijn voor, maar er zit wel iemand. Ik ga altijd met het vliegtuig op vakantie naar Italië naar mijn oma. Kijk maar, allemaal samen Mama, Papa, Oma, Opa en ik. Maar dat was toen ik nog heel klein was. Toen waren ze nog niet gescheiden. Nu ga ik een jaar met Mama en het andere jaar met Papa naar Italië. In Italië heb ik 2 vriendinnetjes en daar spreek ik in Italiaans".

Max 6 jaar:

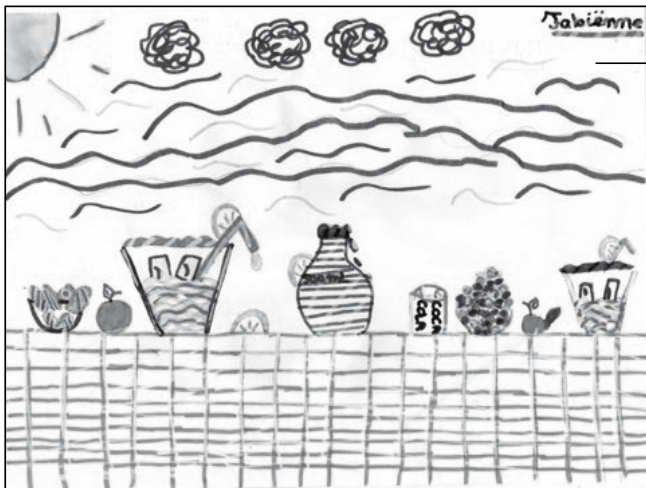
"Mensen in de auto die gaan naar de speeltuin. Ik ga naar Frankrijk naar een huisje met mijn tante. Die heeft een vouwwagen. Het aller fijnste vind ik dat Niels meegaat, mijn neefje. Kan ik er altijd mee spelen".

Marit 12 jaar:

"Dit is voor mij vakantie met mijn vriendinnen, lekker veel kletsen en kletsen. Vakantie met mijn vriendinnen is gezellig, maar we gaan ook naar Parijs en daar verheug ik me erg op".

Krabbels, kunst en meer ...

Fabienne 12 jaar:

"Dit is de zee en een picknicktafel met allemaal cocktails. Ik vind dat, dat bij vakantie hoort, wel zonder alcohol natuurlijk. Wij zijn naar Gran Canaria geweest vorig jaar en daar hadden ze dat. Je hebt niets aan je hoofd in de vakantie je hoeft niets te doen. Dit jaar krijgen we een hondje en gaan we niet weg natuurlijk".

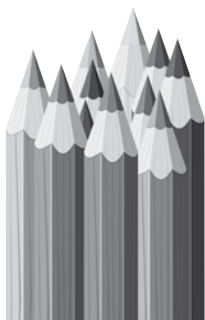
Celine 12 jaar:

"Ik dacht meteen aan Parijs, ik verheug me erop om met de hele familie te gaan. De rest van de vakantie slaap ik soms bij vriendinnen en ook bij opa en oma. Ik ben 3 weken bij mijn vader maar daar heb ik geen vrienden, maar ook 3 weken bij mijn moeder en daar heb ik gelukkig wel vriendinnen".

"Eike 12 jaar:

"Bij vakantie hoort zee. Ik ben er niet vaak geweest. Het leukste is zandkastelen bouwen. Geen school is het allerleukste van vakantie. Kijk, zie je dat op de tekening: de zon weerspiegelt in de zee. Ik had geen plaats meer voor de lucht".

Nu 10% korting!

**De leukste webshop voor verantwoord
(psycho)motorisch spelmaterial!**

M
TOYS
VE
2

Om gebruik te maken van de 10% korting,
vult u PMKT2012 in bij uw 1^e bestelling!

www.toys2move.nl
info@toys2move.nl

